

པོད་དེང་རབས་ཅན་གྱི་གཞི་རྩའི་མང་གཞི། གཉིས་པ།

ཚོ་དབང་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་བྲིས།

རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ།

ང་ཚོ་པོད་པ་དང་། པོད་ལ་རྒྱལ་སྤྱིར་གནང་མཁན་ཚོར་པོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་
ཁུངས་འཕེལ་རྒྱས་ཐོག་རང་བཞིན་གྱིས་སེམས་འཚབས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ནི་བརྗོད་
མི་དགོས་པ་ཞིག་རེད། སེམས་འཚབ་དེ་ངའི་སྤྱི་རའི་ནང་མ་བྱུང་ན་གཞན་ག་པར་
བྱུང་ནའང་ཁྱད་པར་མེད་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་རང་ཤེད་ཚ་བའི་སེམས་འཚབ་ཅིལ་ཚུང་
དེ་འདྲ་ལས་རྒྱབས་ཆེ་བ་རེད་དེ། ང་ཚོ་པོད་པ་ཚོར་པོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་
འཕེལ་རྒྱས་ཐབས་ལུགས་ཡང་ཤོད་དབང་མེད། འགྲོ་བ་མིའི་དགོས་མཁོ་དང་འདོད་
རྣམས་ཡིས་དྲང་བདེན་དང་ཁོར་ལུག་བྱིས་མནན་པ་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་གྱིས་
དམར་རྗེན་དུ་གསལ་སྟོན་བྱས་ཡོད། ལྷོག་ཏུ་མེད་པའི་དོན་དངོས་འདི་གཞིར་
བཞག་ནས། ང་ཚོས་པོད་ནང་གི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་མཁན་ཚོ་
ལ་གཞིན་ལྷགས་སྤྱོད་རྒྱ་དེ་ཏུ་ཅང་ཁ་ཚ་དགོས་གཏུགས་ཆགས་ཡོད་ལ། པོད་
རིགས་གཞིན་སྤྱོད་ཚོས་ཤེས་བྱའི་རྣམ་གྲངས་འདིའི་ཐོག་སློབ་གཉེར་དང་། ཉམས་
སྦྱོང་ཇི་མང་གསོག་དགོས་པ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་ཁ་ཚ་དགོས་གཏུགས་ཆགས་ཡོད། དེ་
ནི་དེང་རབས་པོད་ནང་གི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་འཕེལ་རྒྱས་ཐོག་ལྷགས་རྒྱུན་ཏོག་

ཙམ་སྒྲོད་ཐུབ་པར་མ་ཟད། མ་འོངས་པའི་ལས་འཆར་ཁག་ལ་ཡང་ང་ཚོས་སྤངས་
འཛིན་བྱེད་པར་གྱ་སྒྲིག་འབྲུས་ཚང་ཐུབ་པའི་ཐབས་ལམ་ཡག་ཤོས་དེ་ཆགས་ཡོད།
སྤོང་གཞི་འདི་ང་ཚོར་རྩུང་གནད་འགག་ཆེན་པོ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པས། དེ་དང་འབྲེལ་
པའི་ང་ལ་གཏེར་ཁ་སྒྲོག་འདོན་དང་འབྲེལ་པའི་ཉམས་སྤོང་འོག་ཙམ་ཚང་མའི་
མཁུན་འོག་ཆེད་ཤོད་རྒྱ་ཡིན།།

ཐོག་མར། དེ་ཞེས་ཡར་ཇིན་ (Daniel Yergin) གྱིས་ལྷགས་ཚོམ་
གནང་པའི་ རྩུང་གཞི་སྤོང་གནད་དང་ལྷན་དུ་ལ། དབང་ཆ་བཅས་ལ་སྒྲིགས་པའི་འོག་ས་
བརྗོད། ཅས་པའི་དེབ་དེ་ང་ཚོ་ཚང་མས་སྒྲིག་དགོས་པའི་མཚམས་སྤོང་ལྷན་རྒྱ་རྒྱ་
ཡིན། དེབ་དེའི་ནང་སྤོང་རའི་དཔལ་འབྱོར་ནང་གི་རྒྱས་ལྷགས་སྤོང་ཁག་ དཔེར་ན་
དོ་སྤོང་གི་རྒྱས་ལྷགས་ལྷན་སྤོང་གིས་འཛམ་གླིང་འདིའི་ཐོག་ལྷགས་སྤོང་ཇི་ཙམ་སྤོང་
དང་སྤོང་ལྷན་ཡིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཅིང་སྤོང་བ་བཞེད་ཡོད། དེབ་དེས་འཛམ་གླིང་
ནང་གི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ཞིག་གི་ལས་དབང་དེ། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་
འགྲུར་བ་བཏང་ཡོད་པའི་ཐོག་ཞིབ་སྤོང་གིས་ཐོ་འོག་གསལ་པོ་ཞིག་རྒྱུད་པ་དང་།
ང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་དེ་དག་གི་ཉམས་སྤོང་ལས་བསྐྱབ་བྱ་ཇི་ལྟར་སྤོང་དགོས་པའི་ཐོག་
ལ་ཕན་གོགས་བྱེད་ཀྱི་རེད།

གཉིས་པ་དེར། ང་ཚོས་ " ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་ཐོད་ཆག " ལ་དོགས་ཐོན་བྱེད་དགོས་

པ་དང་། དེའི་ཉེན་ཚབས་ཇི་མཇུག་དུ་གཏོང་བའི་ཐབས་ལམ་འཚོལ་དགོས། ཐོན་
ཁུངས་ཀྱི་གོད་ཆག་ནི་རྒྱལ་ཁབ་བམ་ས་ཁུལ་མང་པོ་ཞིག་ལ་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་
ལྡན་སྲུང་ཚོགས་པོ་ཡོད་ཀྱང་། དེས་སྤྱི་ཚོགས་གོང་འཕེལ་ཐད་མིག་མཐོང་ལག་
ཟིན་གྱི་ཕན་འབྲས་མ་ཐོན་པའི་དོན་དངོས་དེར་ཟེར། དེའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ནི་རང་
བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བའི་དམག་འབྲུག་དང་། ཉང་ཁུལ་དམག་
འབྲུག་དང་ལུང་པ་གཞན་དང་དམག་འབྲུག་གྲེད་པ་གཉིས་ཀར་གོ། རང་བྱུང་
ཐོན་ཁུངས་ཀྱིས་བྱངས་པའི་རྫོག་ཟ་རུལ་སྲུངས། རང་གི་ཉེ་དུར་བགོ་འགྲེམ་མང་
བ་གྲེད་པ། ག་ཚེའི་ནད་ངན། དོན་ལ་ལས་མིའི་སྤྲོ་ཕོགས་འཕར་བ་བརྟེན་ནས་ཐོན་
ཁུངས་སྤྱིར་ཚོང་བྱས་པས་ལུང་པ་ཞིག་གི་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཐོན་སྐྱེད་རྩི་
ཁག་གི་ཁེ་བབ་ལ་ཉམས་རྒྱུད་བྱུང་བ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ཚོང་དང་ནང་
འདྲན་གྱི་ཡོང་བབ་དོ་མ་སྤོམས་པར་ཟེར། ཡོང་འབབ་འཕར་ཆག་ཆེ་བ། དེའི་ཐོག་
གོ་རྟོགས་ཇི་གསལ་ཡོང་ཆེད་འདས་པའི་ལོ་ལྔའི་བར་ས་གཏོར་གྱི་རིན་གོང་ལ་
གཟེགས་ཙམ་གནོངས། བྱ་ལོན་གྱི་འཁྲར་པོ་རྒྱར་ལས་ཆེ་བར་འགྱུར་བ། དཔལ་
འབྱོར་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་སྤངས་བཟང་བའི་ལོ་ལྔའི་ནང་དུལ་བུན་མང་པོ་ལེན་
ཐལ་ཆེ་བར་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ།

གསུམ་པ་དེར། ང་ཚོས་ཆེད་ལས་སྤྲོ་བ་གྱའི་དཔེ་བཞག་ན། (Colorado
School of Mines

<http://www.mines.edu>) ལྟ་བུ། རང་བཞུགས་འདོད་ཡོད་
པའི་པོད་རིགས་གཞིན་སྐྱེས་ཚོར་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པ་དང་། གྲགས་ཆེ་བའི་རང་བྱུང་
ཐོན་ཁུངས་བཟོ་གྲའི་རང་ལས་ཀའི་ཉམས་སྲུང་ཐོབ་པར་མཐུན་རྐྱེན་བསྐྱུན་དགོས།
དེ་བཞག་ན། (BP and BHP Billiton) ལྟ་བུ། སློབ་སྦྱོང་
དང་ཉམས་སྲུང་མེད་ཆེ་ང་ཚོའི་འབད་བརྩམ་ནི་ཚུ་བཟང་གི་རལ་གི་ཙམ་ཞིག་ཡིན།
ང་རང་སྐྱེར་གི་བསམ་ཚུལ་ལྟར་ན། ང་ཚོའི་མི་རབས་གཞིན་པ་ཚོས་བསམ་སློ་
བཏང་ནས་སྤོད་པ་དང་། གང་སར་རེ་འདོད་བྱས་ནས་དུས་ཚོད་མང་པོ་ཚུད་ཚོས་
སྤུ་གཏོང་བ་ལས། འཆར་གཞི་གསར་བཏོད་དང་། དེ་དག་ལག་བསྟར་བྱེད་པའི་
བརྒྱུད་རིམ་ལ་སློབས་ཉམས་སྲུང་ཚུ་ལྟམ་པའི་རེ་བ་བྱེད་གི་ཡོད།
བཞི་པ་དེར། ང་ཚོས་ཚོང་ལས་ཐད་རྒྱས་མངའ་སྤར་བས་གཏོང་བའི་ལོན་ཐབས་
བྱེད་དགོས། གལ་ཏེ་ང་ཚོས་ཚོང་ལས་སྡེ་ཁག་དེ་འདྲའི་རང་ལས་ཀ་བྱེད་མ་བྱུབ་ན།
འཛིན་སྲུང་ལས་མི་འམ། ཡང་ན་ངལ་རྩོལ་བའི་ངོ་བོའི་ཐོག་གསལ་ཚུལ་མཁོ་སྐྱབ་
བྱེད་ཐབས་ཡག་པོ་ཞིག་ནི། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་སྤོག་འདོན་བྱེད་པའི་ལས་འཆར་
དེ་ཚོའི་རང་མ་རྩ་ཕྲན་ཙམ་བཞག་ནས། མ་འཛོག་མཁན་ཚོའི་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་
རྒྱ་དེ་རེད། གཏེར་ཁ་ཆགས་ཡུལ་གི་ཉེ་འགམ་དུ་གནས་སྤོད་བྱེད་པའི་གོང་མི་ཚོར་
ཆ་བཞག་ན། གཏེར་འདོན་སྡེ་ཁག་རང་ལས་ཀ་བྱེད་མཁན་ཚོ་དང་གོགས་པོ་འགྲིག་
ནས། ཁོ་ཚོའི་ཉམས་སྲུང་ལ་ཐོས་ཉན་བྱས་ན་གནས་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ཤེས་ཏོགས་

ཡོང་གི་རེད།།

ཁོར་ཡུག་གི་ཐོག་ནས་སྐད་ཆ་བཤད་ན་གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་བྱེད་པ་ལ་སྦྱོན་ཆ་ཡོད་
པ་བདེན་པ་རེད། དཔེ་ཆ་བཞག་ན། ས་ཉི་ལ་བྱུང་བ་དང་། གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་
བྱེད་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་བྱུང་བའི་རྣམས་སྦྱོར་སྟིགས་རི་ཡིས་ཚུ་སྐྱགས་བཅོག་བཟོ་
བ་ལྟ་བུ། དེ་ཡང་གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་གྱི་ལས་གཞི་འགོ་བཙུགས་པ་ནས་བཟུང་།
བར་དུ་དངོས་སུ་གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་བྱེད་པ་དང་། མཐའ་མར་གཏེར་ཁ་རྩོག་
འདོན་གྱི་ལས་འཆར་མཇུག་བརྒྱུ་བའི་རྩ་སྤྱི་བར་གསུམ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྲིད་དུ་
གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་གྱིས་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོན་སྦྱོན་བཟོ་ཡི་ཡོད། ད་དུང་དེའི་ཐོག་
བདེ་འཇགས་གྱི་གནད་དོན་ཡང་དེའི་ཁོངས་སུ་ཚུད་ཡོད། དེ་ལྟར་ནའང་། གཏེར་
ཁ་རྩོག་འདོན་བྱེད་པར་དགེ་ཕན་མང་དག་ཅིག་ཡོད་པ་ང་ཚོ་ཚང་མས་ཤེས་གྱི་
ཡོད་པ་ནི་དོན་དངོས་ཤིག་རེད། དེ་ཡང་ང་རང་ཚོའི་སྣོད་ཁང་གསར་རྒྱག་དང་།
འགྲིམ་འགྲུལ་གྱི་མཐུན་རྐྱེན། ཚོས་སྦྱོད་གྱི་སྦྱོར་བཟུང་། དུད་བྲིམ་ཁག་དུ་སྦྱོད་པའི་
འཇད་སྦྱོད་དངོས་རྣམས་བཅས་ཚང་མར་ལྷགས་རིགས་ཐོན་རྣམས་བཅད་སྦྱོད་གཏོང་གི་
ཡོད་པ་ཡང་ཤེས་གྱི་ཡོད།

དེར་བརྟེན། གལ་ཏེ་འམ་ནམ་ཞིག་ང་ཚོར་གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་གྱི་ལས་འཆར་
གསར་བཀོད་ནང་། སྤངས་འཛིན་གྱི་དབང་ཆ་ཅུང་ཆེ་ཅོམ་བྱུང་བ་ཡིན་ནའང་།
གཏེར་ཁ་རྩོག་འདོན་རྩ་བ་ནས་མི་ཚོག་པའི་ལངས་སྦྱོགས་བཟུང་ན་དོན་དངོས་དང་

མ་མཐུན་པ་འཇམ་གཡོ་ཟོལ་ཅན་གྱི་རྣམ་པ་མངོན་གྱི་རེད། མ་འོངས་པའི་དེང་
རབས་ཅན་གྱི་པོད་ཅིག་འདྲུགས་སྐྱུན་གྱི་པར། གཏོར་ཁ་སྡོག་འདོན་གྱི་པ་དེ་དོ་
པོ་མང་དུ་འགྱུར་པའི་ང་ཚོའི་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆ་གས་ཤིག་དུ་འགྱུར་རྒྱུ་
དེ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་བཞིན་ང་ཚོས་རྒྱ་དཀར་ནག་གི་བྲིམ་ར་ཆེན་པོ་དེ་དག་
མཐུན་འགྱུར་གྱི་གོ་སྐབས་ཤིག་དུ་ངོས་གཟུང་དགོས་པ་ལས། གནོད་སྲིད་དུ་འགྱུར་
བའི་ཉེན་ཁར་བརྩི་མི་རུང་། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ནི་གོད་ཆག་ཅིག་དུ་འགྱུར་སྲིད་
པ་རེད་དེ། ཐོག་མའི་སྐུལ་སྡོང་བཟང་པོ་ཞིག་དང་། རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་དང་
འབྲེལ་བའི་ཤེས་བྱ་དང་ཉམས་སྲོལ་བཅས་ཡོད་ན། ང་ཚོས་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་
པོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་མང་གཞིར་གཞག་ཆོག།

སྲིད་རྩལ་འགྱུར་བ། །རྒྱ་ནག་ནས་།

རྒྱ་པོད་གཉིས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ནི་ཕན་ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་གྱི་
གལ་འགངས་ཆེན་པོ་ཆགས་ཡོད། རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་པོད་ཐོག་འཛོན་བཞིན་པའི་
ད་ཡོད་དཔལ་འབྱོར་སྲིད་རྩལ་ལ་འགྱུར་བ་ཞིག་མ་སྲིན་བར་པོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
ཡར་རྒྱས་འགོ་རྒྱུ་ནི་ཤིན་ཏུ་དཀའ་ལས་ཁག་པོ་ཡིན། དེ་ཡང་ཐོག་མར་རྒྱ་ནག་
གཞུང་གིས་གཞི་སྲོད་པོད་མི་རྣམས་ལ་རང་གི་ལུང་པ་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུར་དབང་
ཆ་མང་ཙམ་སྲོད་དགོས། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་གཞུང་གི་མ་དདུལ་རྣམས་པོད་སྲོད་
གཏོང་རྒྱུར་སྐར་བས་གུ་ཡངས་སུ་གཏོང་དགོས། ཡུལ་མའི་ངོས་ནས་འདྲུལ་

ལྷན་ཁག་མང་ཙམ་དང་སྤྱི་གསལ་ནང་གསལ་མེད་ན། དེས་རྒྱུན་པའི་མ་དངུལ་འཕྲོ་
བརྒྱགས་འགོ་བ་དང་སློག་ཟ་རུལ་སྤངས་ཡོང་རྒྱ་རེད།

སློག་ཟ་རུལ་སྤངས་ནི་བོད་གཅིག་པུར་ཡོད་པ་ཞིག་མ་རེད། ལོ་སྡོམ་མའི་ནང་། ཨི་
རག་ནང་འཇུགས་སྐྱུན་ཐད་དམིགས་བསལ་སྤྱི་ཁྲབ་ཏོག་ཞིབ་པ་སྐུ་ཞབས་ས་ཀྱར་

ཀྱི་སྡོ་ཕིན (Mr. Stuart Bowen) ལགས་ནས་དམག་དོན་
ཞབས་ཞུའི་ཚོགས་ཚུངས་ལྷན་ཁང་ལ་བརྗོད་དོན། ཨ་རིའི་གཞུང་ནས་ཨི་རག་ཆེད་

དམག་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལ་ཨ་སློར་དུང་སྦུར་༥༠ བཏང་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་ནས་
འཇུགས་སྐྱུན་གྱི་ཆེད་དུང་སྦུར་ལྔ་ཙམ་ནི་དོགས་གཞི་ཅན་གྱི་གན་རྒྱའི་ཐོག་འཕྲོ་

བརྒྱགས་སྤྱིན་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་གསུང་། མ་ཞིང་གོན་དུས་བབ་དུ་རྒྱའི་ཐོག་གསལ་

(<http://www.washingtontimes.com/news/2009/mar/26/auditors-predict-waste/>)

ངའི་བསམ་པར། གལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆེད་ལས་རྩིས་ཞིབ་པ་
འགའ་ཤས་དང་འཕེལ་རྒྱས་མཁུས་དབང་འགའ་ཤས་བརྒྱུས་པའི་རང་དབང་ཅན་

གྱི་སྡོ་ཚན་ཞིག་བཅུགས་ནས་རྒྱ་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་འཇུགས་བསྐྱུན་ཆེད་བཏང་བའི་
མ་དངུལ་རྣམས་བོད་སྤྱོད་གཏོང་སྤོགས་ལ་བསྐྱར་ཞིབ་དང་ལེགས་སྤེལ་ངན་འགོག་

གི་སློབ་སློན་ལུས་ན། དེས་གཅིག་ནས་བོད་ནང་གཞི་རྩའི་ཡར་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུར་
ཐན་པ་དང་། གཉིས་ནས་ས་ཁུལ་སོ་སོའི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་རྒྱས་སྤྱིན་ནས་ས་

ལུལ་ནང་ཚོད་རྫོག་ཉུང་དུ་གཏོང་བྱུང་པའི་ཁེ་སྐོར་ཡོད། རྩོགས་གཉིས་ཀའི་གཉིས་
མོས་ཀྱི་ཁེ་སྐོར་ཆེད་ས་ལུལ་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་བཏང་ནས་རྒྱག་
ཟ་རུལ་སྲུངས་དང་འཕྲོ་བརྒྱགས་འགོ་བ་ཉུང་དུ་གཏོང་བྱུང་། དེ་ནི་བོད་པ་དང་རྒྱ་
རིགས་གཉིས་ཀའི་ཁེ་སྐོར་ཆེད་དམིགས་པ་ཞིག་ཡིན། འབྲེལ་ཡོད་རྒྱ་རིགས་མི་
དམངས་རྣམས་ནས་རྒྱ་ནག་གཞུང་གིས་ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་མང་ཙམ་
ལག་བརླར་བྱེད་རྒྱུར་ཐབས་ཇུས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གཞོན་ཤུགས་སྲུང་ནས་དོན་རྫོང་ལྗན་
པའི་ཆ་གས་གལ་ཆེན་ཞིག་ལེན་བྱུང་།

ཕྱི་རྩོགས་ནས་སྲིད་ཇུས་འགྱུར་བ།

གསལ་ཁ་བཏོན་རྒྱུའི་དགོས་དོན་ལ་དམིགས་ནས་ངས་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༣ ལོའི་བོད་ཀྱི་
སྲིད་ཇུས་ལག་བརླར་ཐོག་བསམ་ཚུལ་ཁ་གསལ་ཞུས་ནས་ཕྱི་རྩོགས་ནས་ཁ་ཡོད་
ལག་ཡོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་མང་ཙམ་དགོས་པའི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་སྟོན་རྒྱུ་ཡིན།
བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལག་བརླར་ནི་ང་ཚོར་ཐོབ་པའི་གྲུབ་འབྲས་ཀྱི་ནང་ནས་རྒྱབས་ཆེ་
ཤོས་ཞིག་ཡིན། དེ་ནི་སྤྱི་བོ་དུ་མ་ཞིག་དང་ཚོགས་པ་མང་པོ་ཞིག་ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་
སྤྱིའི་བོད་དོན་ལས་འགུལ་ཚོགས་པ་ལ་སོགས་པས་དཀའ་སྲུང་འབད་འབྱུང་བུས་
པའི་བདེན་དཔང་ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལག་བརླར་གྱིས་བོད་རྒྱ་ཞི་མོལ་
གོང་སྐུལ་གཏོང་བ་དང་། ལྷ་སར་ཨ་རིའི་ཚོང་འབྲེལ་དོན་གཙོད་ལས་ཁུངས་
བཙུགས་རྒྱུར་རྒྱབ་སྐྱོར་། བོད་མི་རྣམས་ལ་སློབ་ཡོན་སློབ་རྒྱ། ཉམ་ཐག་སློབ་རྒྱུའི་

ལས་གཞིར་མ་དངུལ་སློད་རྒྱུ་ལ་སོགས་པ་མང་པོ་ཡོད་རུང་། འདིར་དཔེ་མཚོན་
ཙམ་ལ་འདི་ལྟར་ལགས། བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལག་བསྟར་གྱི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་
གཙོག་ཚུང་དུ་གཏོང་བ་མ་ཡིན་པར་། གལ་ཏེ་ངའི་ངོས་ནས་དེས་དཔལ་འབྱོར་
བྱུང་ཁོངས་ཐོག་ལྷག་པའི་ཞན་ཆ་དེ་དག་ལ་གསལ་ཁ་ཞིག་མ་འདོམ་ན་རང་ངོས་
ནས་གཟབ་ནན་མ་བྱས་པར་འགྲོ་སྲིད། བོད་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་ལག་བསྟར་གྱིས་ཨ་
རིས་རྒྱལ་སྤྱིར་བྱེད་བཞིན་པའི་བོད་ནང་པན་རྒྱས་པ་ལྡན་པའི་ཡར་རྒྱས་ལས་གཞི་
ཚམས་ལ་ལམ་སློན་རྩ་འཛིན་ཞིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད། ལས་གཞི་དེར་རྒྱལ་
སྤྱིར་གནང་མཁན་གྱི་ཁོངས་སུ་ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་རྒྱས་ངོ་ཚབ་ཁང་།
ཕྱིར་འདྲེན་ནང་འདྲེན་དངུལ་ཁང་དང་། དེ་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱིའི་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྒྲིག་
འཇུགས། འཛམ་གླིང་དངུལ་ཁང་ལ་སོགས་པ་ཡོད། ལམ་སློན་རྩ་འཛིན་དེས་བཙན་
བྱོལ་བོད་གཞུང་གིས་སློན་པའི་རྩ་འཛིན་ཚམས་ཀྱང་ཚུད་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ཡོད། རྩ་
འཛིན་ནང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ལ་སྤྱད་བཅི་རྒྱ་དང་། རྒྱ་བོད་མི་ཚམས་ཀྱིས་རང་
རང་གི་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་འགོ་རྒྱུར་ཆ་གས་རྒྱུར་ཐག་ལེན་རྒྱུ་ལྟར་དེས་མ་
ཟད། རྒྱ་བོད་མི་མ་ཡིན་པ་ཞིག་བོད་ནང་གཏན་སྡོད་དང་གནས་སྡོས་བྱེད་རྒྱུར་རྒྱལ་
འདེབས་ཁེ་འབབ་དང་ཆ་རྒྱུན་གང་ཡང་མི་སློད་རྒྱུ་རྒྱ་བཙན་བརྗོད་ཡོད།
དེ་བདེན་པ་འདྲ་པོ་ཞིག་ཡོད་རུང་། ངའི་བསམ་པར་སྤྱི་ལོ་༢༠༠༢ ནས་བྱུང་བོད་མི་
ཚམས་ཀྱིས་ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་རྒྱས་ངོ་ཚབ་ཁང་། ཕྱིར་འདྲེན་ནང་

འདྲིན་དངུལ་ཁང་དེ་བཞིན་དཔལ་འབྱོར་གྱི་སྒྲིག་འཇུག་སྐྱེས་ཀྱི་མཐུན་རྒྱུར་
རྒྱུད་ནས་ཚོང་ལས་ནང་ཁེ་ཕན་ཆེན་པོ་ཐོབ་ཡོད།
པོད་པ་ཚོང་གཉེར་བ་ཞིག་གིས་ཁོང་གི་ཚོང་ལས་ཞིག་ལ་རོགས་པ་གནང་རོགས་
ཞེས་པེ་བསྐྱེད་ལུས་པ་བཞིན་ངས་ཁོང་གི་ཚོགས་པས་ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་
རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་གི་ཁེ་ཕན་ལེན་ཐུབ་མེན་ལ་དཔུད་ཞིབ་ཅིག་བྱས་པ་ཡིན། དཔུད་
ཞིབ་དེ་བརྒྱུད་ངས་གཞི་རྒྱུད་པོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་རྒྱས་
འོ་ཚབ་ཁང་གི་ཁེ་ཕན་རྩ་བ་ནས་ལེན་ཐུབ་ཐབས་མེད་པ་ཤེས་བྱུང་། དེ་བཞིན་
དཔལ་འབྱོར་འོ་ཚབ་ཁང་གཞན་རྣམས་ཀྱང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པར་བསམ།
དོན་ཚན་དུག་པའི་ནང་། དམིགས་འབེན་གྱི་ཚོགས་པ་རྣམས་ལ་ངས་པར་དུ་ཁེ་
ཕན་ཐོབ་ཆེད་འཕེལ་རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་ནས་ལས་གཞི་ལ་ལྟ་རྟོགས་གནང་རྒྱུ་ཞེས་
འཁོད་ཡོད། དེའི་ཐད་ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་ལ་ལས་གཞི་
དེར་ལྟ་རྟོགས་བྱེད་མཁན་གྱི་ལས་བྱེད་དང་མཐུན་རྒྱུན་མེད་སྐབས་པལ་ཆེར་ཚོགས་
མཚན་གནང་མ་སྲིད་པ་རེད་ཞེས་ང་ལ་དེ་ལྟར་གསུང་བྱུང་། ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་
དང་འཕེལ་རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་གི་གཞི་རྩའི་ལས་འགན་གཅིག་ནི་འོས་མཚམས་ཀྱི་
རོགས་དངུལ་རྒྱུད་རྒྱུ་ལས་འགོ་བཞེད་པའི་འཇུགས་སྐྱེད་གྱི་ལས་གཞིའི་ནང་
འཇུག་ལུགས་བྱེད་རྒྱུ་དེ་མ་རེད།
དོན་ཚན་བདུན་པའི་ནང་། འཕེལ་རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་ཚོས་པོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དེ་ལས་

གཞིའི་རིང་གི་གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་ལ་གཏན་འབེབ་གནང་དགོས་ཞེས་འཁོད་
ཡོད། དེ་ཡང་ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཚམས་
ཀྱི་བརྗོད་དོན་དེས་ཁོང་ཚོའི་འོ་ཚབ་ཁང་དང་།

དེ་བཞིན་འོ་ཚབ་ཁང་གཞན་ཚམས་ལས་གཞིར་འཇུག་ཞུགས་བྱེད་རྒྱུར་འགོག་
རྒྱུ་བཟོ་སྲིད། གང་ཡིན་ཟེར་ན། ཁོང་ཚོས་དབྱིན་ཡིག་དེ་གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་
ལ་སློབ་ཀྱི་ཡོད་པས་ཡིན། བསམ་སློབ་ཞིག་ཐོངས་དང་། གལ་ཏེ་གཞི་སློབ་པོད་མི་
ཚམས་ཀྱི་ཨ་རི་གཞུང་དང་དེ་བཞིན་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་ཚམས་ལ་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
དེ་ལས་གཞིའི་གཞུང་འབྲེལ་སྐད་ཡིག་ཁོ་ནར་བོད་སློབ་བྱས་ནས་བཅོན་བྱོལ་
གཞུང་གི་འབད་བཅོམ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་རོགས་ཞེས་མེ་སྐྱེལ་ཞུས་ན་གང་འདྲ་
ཡོང་ས་ཟེད།

དོན་མཚན་བརྒྱད་པའི་ནང་། ལས་གཞི་དེ་དག་རིང་བོད་རིགས་མ་ཡིན་པའི་མི་
རིགས་གཞན་ཚམས་བོད་ནང་གནས་སྡོད་བྱེད་རྒྱུར་སྐྱེལ་འདེབས་ཁེ་འབབ་དང་ཆ་
རྒྱུན་གང་ཡང་མི་སློབ་རྒྱ་ཞེས་གསལ་ཡོད་པ་དེར། ཨ་རིའི་ཚོང་ལས་དང་འཕེལ་
རྒྱས་འོ་ཚབ་ཁང་གི་ལས་བྱེད་ཚམས་ཀྱིས་བརྗོད་དོན་། སྤྱིར་དཔལ་འབྱོར་ལས་
གཞི་ཞིག་ཡིན་སྲིད། དེར་ལས་མི་འདྲ་མིན་འཁོར་རྒྱུ་ཡིན་སྟབས། ས་ཁུལ་ནང་མི་
སྤྱི་ཡོང་མིན་ཐད་སྤངས་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཁག་པོ་ཆགས་རྒྱུ་དང་། དེར་མ་ཟད། ས་
ཁུལ་ནང་ཆེད་ལས་པ་ཡོད་མེད་ཀྱང་ཆ་མ་འཚལ།

མཐའ་མར་དོན་ཚན་དགུ་པའི་ནང་། ལས་གཞི་དེ་དག་རིང་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་དང་རང་
བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་བདག་དབང་རྣམས་པོད་མི་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ལ་འཕོ་འགྱུར་མི་
ཚོག་ཅེས་བརྗོད་ཡོད་པ་དེར་ཡང་ཁོང་གིས་གསུང་དོན། བདག་དབང་དབྱེ་
འབྱེད་བྱེད་རྒྱ་དེ་དཀའ་ལས་ཁག་པོ་ཡིན་པ་དང་གནས་སྐབས་མ་རྩ་མཉམ་འཛོག་
བྱེད་རྒྱུའི་ཐད་ཐབས་ཇུས་ལ་མཁོ་བའི་མ་འཛོག་བྱེད་མཁན་དགོས་པ་དང་། དེ་
བོད་པ་མ་ཡིན་པ་ཡང་མིན་སྲིད་པ་ཞིག་རེད།

གོང་དུ་བརྗོད་པའི་དོན་ཚན་དེ་དག་ནི་ཀུན་སྣོང་རྣམ་པར་དག་པའི་ཐོག་ནས་གཏན་
འབེབ་བྱས་ཡོད་པ་དང་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་གཙང་མ་ཡོད། ཡིན་ན་ཡང་། ང་ཚོས་
དགོས་ངེས་ཀྱི་འགྱུར་བ་མ་བཏང་ནང་ཚོའི་དབུ་བྲིད་རྣམས་ཀྱི་འདམ་ག་ཁག་པོ་དེ་
རྣམས་བྱེད་རྒྱ་ནི་ཉ་ཅང་གནད་འགག་ཞིག་ལ་བྱུག་ཡོད། གང་ཡིན་ཟེར་ན། སྤུས་
ཀྱང་ཡུལ་གྱུར་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཁག་དཀྱི་བྱེད་ཐབས་མེད། ཁོང་ཚོ་མང་པོ་ཞིག་ནི་
བོད་ནང་རྩ་བ་ནས་འགོ་སྤོང་མེད། སྤེ་སྤེལ་ས་ནས་ང་ཚོས་དོན་དུ་འབྱོལ་བའི་སྲིད་
ཇུས་གཏན་འབེབ་བྱེད་རྒྱ་ནི་ཉ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། ཉེདཔེར་ན། རྒྱ་མིར་དཔལ་
འབྱོར་ཐོན་ཡོད་པ་བཞིན་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་སྲོད་དགོས། ། དེས་འདྲ་
མཉམ་གྱི་གོ་སྐབས་ཞིག་སྐྱེན་བྱུང་པ་དང་བོད་མི་རྣམས་ལ་རྒྱས་པ་ལྡན་པའི་འགྲན་
ཚོད་བྱེད་རྒྱུའི་ཆ་རྒྱུན་ཞིག་བསྐྱེན་བྱུང། དེ་མིན་གཞི་སྲོད་བོད་མི་རྣམས་དཔལ་
འབྱོར་གྱི་ཆ་ནས་དུས་ནམ་ཡང་མཐའ་བྱུར་དུ་ལུས་རྒྱ་ཡིན། དཔལ་འབྱོར་གྱིས་

འཕྲོངས་པའི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་སྐད་ཡིག་དང་རིག་གཞུང་རྣམས་སྤང་སློབ་
མི་ཐུབ་པ་དང་། རང་གི་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་བདག་དབང་ཡང་ཉར་ཐུབ་རྒྱ་དེ་ཅང་ཁག་
པོ་ཡིན། གལ་ཏེ་ངས་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་དེར་རྒྱ་མཚན་ཞིག་མཐོང་ཚོ། ངས་བོད་
མི་ཡོད་དོ་ཅོག་ལ་དེའི་ཐོག་ལ་ཞིབ་འཇུག་འཕར་མ་བྱེད་རོགས་ཞེས་སྐུལ་མ་ཞུ་
དང་། གལ་ཏེ་འབྲེལ་ཡོད་ཚོགས་པ་ཁག་ནས་རྒྱབ་གཉེར་ཞུས་ནས་དེ་ལ་འགྲུར་བ་
གཏོང་རྒྱུར་རྒྱ་མཚན་མཐོང་ཚོ། དེ་ལྟར་ཡོང་བའི་འཕྲོད་སྐུལ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། ལྷོ་བས་
འབྲོར་མངའ་ཐང་རྒྱས་པའི་བོད་མི་རིགས་ཞིག་ནི་དང་རབས་ཅན་གྱི་བོད་
འཇུགས་སྐྱེས་བྱེད་རྒྱུར་མཁོ་བའི་ཆ་རྒྱུན་ལྷན་མ་མཆིས་པ་དེ་ཡིན། དེ་ནི་དོན་དུ་
འབྲེལ་བའི་སྲིད་ཇུས་ནས་འགོ་བཙུགས་དགོས།